

28. Again quoting from the same case, Lord Campbell, at page 863, says :—

In construing such an instrument, you may look to the usage to see in what sense the words were used at that time ; you may look to contemporaneous documents, as well as to Acts of Parliament, to see in what sense the words were used in the age in which the deeds were executed ; but to admit evidence to show the sense in which words were used by particular individuals is contrary to sound principle.

29. It may be noted at this point that the Court may refer to a dictionary for the purpose of ascertaining the meaning of a word, and that where a document is written in a foreign language a translator may be employed.

30. The following is a true copy of the deed of conveyance of the Ahuriri Block, together with a translation thereof, both made by reference to the original deed itself by competent translators for the purpose of and at the direction of this Court :—

TENEI PUKAPUKA i tuhituhi nei i tenei ra ara i tekau ma witu 17th o nga ra o Nowema i te tau o to tatou Ariki kotahi mano e waru rau e rima tekau ma tahi 1851 HE PUKAPUKA tino wakaee na matou na nga Rangatira me nga tangata katoa o Ngatikahununu e mau nei nga ingoa ki tenei pukapuka noho nei matou ki tenei huihuinga mo matou mo a matou whanaunga me a matou uri katoa e whanau i muri iho ia matou kia tino tukua rawatia tou matou whenua e mau nei te ahua ki te pukapuka ruri o te whenua e piri nei ki tenei pukapuka kia WIKITORIA TE KUINI O INGARINI ki nga Kingi Kuini ranei o muri iho ia ia ake ake tonu atu A E WAKAAE ANA HOKI TE KUINI O INGARINI mona kia utua matou mo taua whenua ki nga pauna moni kotahi te mano taki tahi e rima rau taki tahi £1500 Kotahi mano £1000 o aua moni kua riro mai ki o matou ringaringa i tenei ra na to MAKARINI ko nga rau e rima £500 ka homai hoki kia matou i nga ra o Nowema i te tau o to tatou Ariki 1852 hei utunga whakamutunga rawatanga mo ta matou whenua ake tonu atu.

NGA ROHE O TE WHENUA

Nga rohe i wakaetia e matou kia hokona i te timatanga o a matou huihuinga korero kia te Makarini koia enei ka timata i te huinga e puta ai nga wai o Tutaikuri raua ko Puremu ki te Moana ka haere i te wai o Puremu te rohe puta noa ki Tamihinu ka tae ki reira ka haere tonu i toro i Tutaikuri puta noa ki Ohakau ka tae ki reira ka mahue a Tutaikuri ka haere i te ruritanga puta noa ki te Po-o-Tariha ki te Umukiwi ka haere tonu i te ruritanga o matou tahi ko Paka te kai-ruri ki Kohurau ka tae ki reira ka haere tika tonu ki te huinga o Waiharakeke ki Ngaruroro ka tae ki reira ka waiho tonu te rohe kei runga i te tihi o Te Kaweka puta noa ki te huinga o Mangatutu ki Mohaka ka haere tonu te rohe i roto o Mohaka puta noa ki Mangowhata ka haere i roto i te wai o Mangowhata tae noa ki te ara haerenga mai o Taupo ka haere tonu mai i runga i taua ara ki Titi-o-Kura ka waiho tonu i runga i taua ara tae noa mai ki Kai-waka ka haere i roto i te wai o Kai-waka puta noa ki Opotamanui tae noa ki te Wai-o-Hinganga ka haere tonu te rohe i roto i te Wai-o-Hinganga puta noa ki te Whanganui-o-Rotu haere tonu ki te wahi e wakatapua mo matou ki te Niho puta atu ki te Rereotawaki ka mutu te wahi kia matou ka haere tonu te rohe ki te Puka puta noa ki te Wai-o-Puremu A, e kore ano hoki matou e tuku i etahi tangata Maori kia wakararu i nga Pakeha ana noho kei roto i enei rohe.

No etahi huihuinga korero o matou tahi ko te Makarini raua ko Paka ki te Awapuni ka wakaetia e matou kia tukua katoatia te tahuna kohatu i Rau-horu puta noa atu ki Ahuriri i wakaetia ano hoki e matou i taua huihuinga kia tukua katoatia a Matarua-hou ko Puke-Mokimoki anake te wahi o Matarua-hou e puritia mo matou me te wahi iti i tanumia ai nga tamariki me te whanau o Tariha ki nga wa e takoto kau ai taua wahi i nga mahinga o nga Pakeha.

Kua oti ia matou i o matou huihuinga korero te mihi to tangi te poroporoaki te tino wakaee tapu kia tukua rawatia enei whenua o a matou tipuna tuku iho kia matou me nga moana me nga awa me nga wai me nga rakau me nga aha noa iho aha noa iho o aua whenua kia WIKITORIA TE KUINI O INGARINI ake tonu atu.

KO NGA WAHI E WAKATAPUA MO MATOU KOIA ENEI :—

1st Te tuatahi Ko te Motu i te Moana o Whanganui-o-Rotu i huaina ko Te Roro-o-kuri.

2nd Te tuarua Ko te wahi i ruritia e matou tahi ko Paka te kai-ruri e huaina nei ko Whare-rangi he wahi pumau atu mo matou nga rohe o taua wahi ka timata ki te Niho ka haere i runga i te ruri puta noa ki te Wakamarumaruru witi atu ki te Ahititi ka tae ki reira ka ahu mai ki runga i te ruritanga puta noa ki te Rereotawaki wakanau atu ki te Niho.

3rd Te tuatoru E rima rau 500 o nga eka ki te wahi e huaina nei ko Puketitiri ko nga tahere manu anake mo matou ki te nuinga o taua ngaherehere ki Puketitiri e wakaetia ano kia taheretia e matou.

E wakaee ana matou kia wakatakotoria kia mahia nga ara ruri nui o te Kuini ki roto ki o matou whenua tapu i nga wa e rite ai ia te Kawana o Niu Tireni kia mahia aua ara.